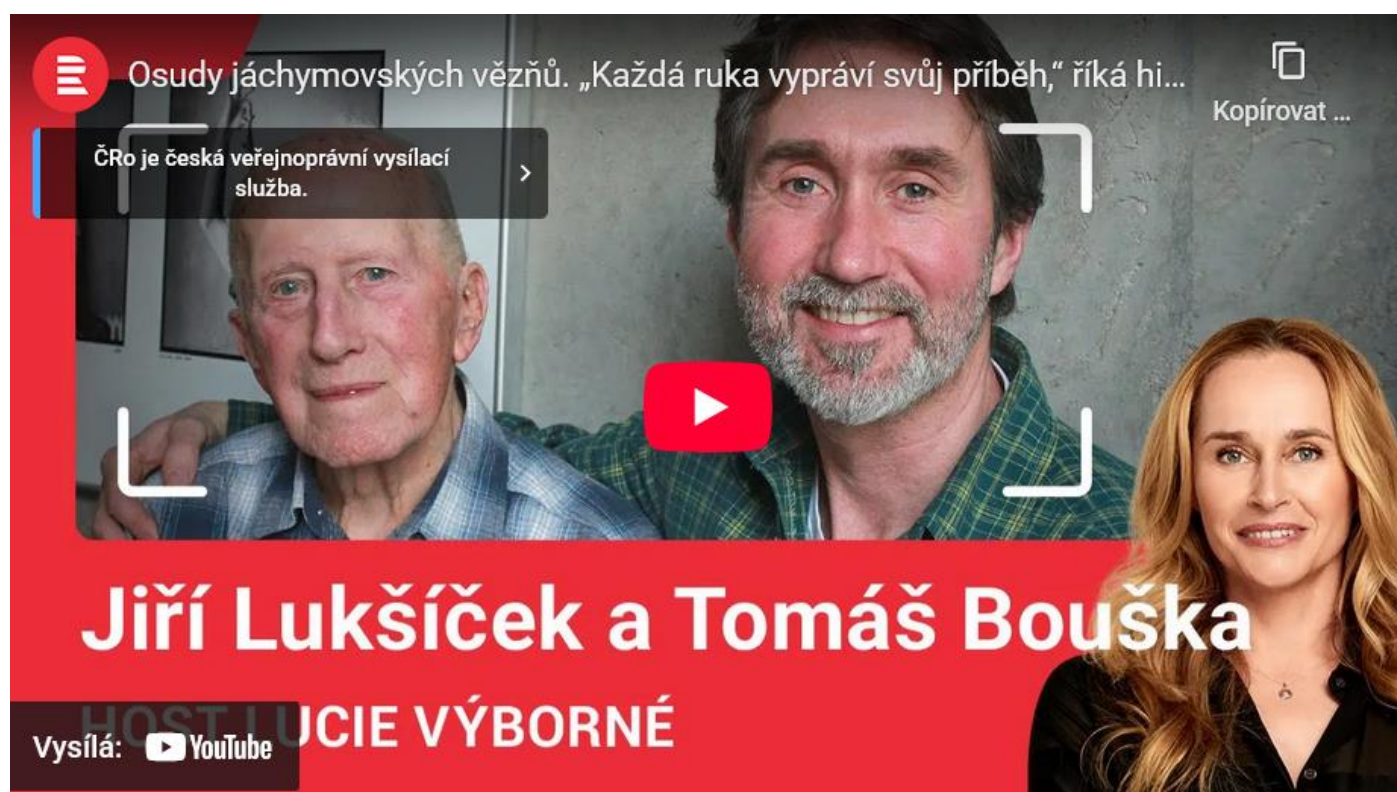

„Každá ruka vypráví svůj příběh,“ říká historik Bouška. Projekt Ruce uranu připomíná osudy jáchymovských vězňů

20. leden 2026

[Host Lucie Výborné](#)

Jáchymovské doly – symbol krutosti padesátých let, kde političtí vězni těžili uran pro Sovětský svaz. Mezi nimi byl i skaut **Jiří Lukšíček**, jehož příběh dnes ožívá i prostřednictvím projektu Ruce uranu. „Uranovými lágry prošlo na 70 000 lidí. Za každým jménem je přitom jedinečný příběh, který se snažíme pomoci projektu oživit,“ říká historik Tomáš Bouška, který mapuje osudy vězňů. Jak se dalo přežít nelidské podmínky, těžkou prací a izolací? A co drželo vězně při síle a víře?

To, co nás drželo při životě, bylo přátelství a víra, že to jednou skončí, vzpomíná na čas strávený v uranových dolech politický vězeň a skaut Jiří Lukšíček

Jiří, vy jste mě dostal tím, že jste do třetího patra tady na Radiožurnálu odmítl jet výtahem a schody jste vyšel. Pamatujete si ještě, kolik bylo schodů ze šachty do lágru?

Jiří: Na Svornosti to bylo přesně 274 schodů, které jsme chodili denně nahoru a dolů. Byl jsem tam pouze čtyři měsíce, protože nás vlastně po roce 1948 soudili ve dvou etapách. Faktem je, že nás tehdy odsoudili jen za sdružování proti republice a porušování veřejně prospěšných zařízení – paragrafy 80 a 197. Na tehdejší dobu to byly poměrně mírné tresty. My jsme byli v podstatě puberťáci. Já jsem dostal rok, náš vedoucí, nejstarší z nás, dva roky. V době, kdy se běžně odsuzovalo na desítky let, to bylo opravdu velmi nízké – právě proto, že jsme byli tak mladí.

Podruhé už to bylo ale šest let...

Jiří: To už byla jiná doba. Byli jsme odsouzeni, protože se u nás skautů našli zbraně.

Od Jiřího Stránského vím, kdo to byl mukl. Co to ale přesně znamenalo v 50. letech?

Jiří: Těžko se to vysvětluje, protože je to hlavně otázka poznání a přístupu. V roce 1946 byl národ tak zblbnutý, že komunisté dostali ve volbách 42 procent. Mukl bylo smutné označení pro ty, kteří byli určeni k likvidaci. Popravených a těch, kteří tam zemřeli, bylo opravdu moc.

Jak se to dalo přežít?

Jiří: Všechno se dá přežít. Ani náhodou to ale nebylo jednoduché. My jsme zaplat' pánbůh přežívali celkem slušně – nebyli jsme ještě ženatí, neměli jsme děti, byli jsme mladí muži těsně po pubertě. Nebylo to tak náročné jako pro, kteří byli odsouzení a měli rodiny.

Jaké tam panovaly podmínky?

Jiří: Lišilo se to samozřejmě lágr od lágru. Na Svornosti byl nahoře na kopci tábor a dole byla šachta, kam jsme chodili do práce. Vyžadovalo to od nás velkou fyzickou, protože ve sněhu nebo v bahně schody vůbec nebyly vidět, byly to jen dvě krajinky zatlučené do země a mezi tím udusaná hlína. Ta šachta je tam dodnes, byl jsem se tam podívat několikrát. Vždycky je to pro mne velmi emotivní, kteří to nepřežili.

Tomáši, vy jste se s tématem uranu setkal díky strejdovi Fredovi?

Tomáš: Je to tak. Byl to přítel mých prarodičů, který k nám pravidelně chodil a který měl za sebou nejenom nacistické koncentráky, ale i komunistické vězení v délce deseti let. Hluboce mi to uvízlo v paměti a od té doby se k tomuto tématu vracím.

Měl jste šanci s ním mluvit už jako historik?

Tomáš: Měl. Měl jsem to štěstí, že jsem ve Švédsku, kde jsem studoval, objevil metodu oral history (ústně sdělovaných pamětí). Od mojí tehdejší profesorky jsem tenkrát dostal podnět, abych se pokusil Fredu natočit. Výsledkem byla moje diplomová práce. Podařilo se mi ho zachytit od dětství až do konce jeho života. Byl to první silný životní příběh, který jsem sledoval.

Točil jste i s Jiřím?

Tomáš: Točil jsem s ním, ale zatím ne životní příběh, protože ten už zpracovali kolegové z Paměti národa. Já se teď spíš snažím zachycovat návštěvy těchto pamětníků na tzv. místech paměti, například na Jáchymovsku. Přivádíme je zpět do prostor jejich věznění, do míst, kde těžili uran, a sledujeme, jak na ně tato místa působí dnes a jak mohou ovlivnit třeba mladou generaci.

Ruce uranu je projekt, kde se ruce lidí, jako je Jiří, budou odlévat do uranového skla. Jiří, máte už odlité ruce?

Jiří: Mám. Bylo to dobrodružné. Říkal jsem si, jak vůbec ty ruce vyndám. Ale dopadlo to dobře.

Tomáši, kde budou Ruce uranu?

Tomáš: Ruce uranu budou na Jáchymovsku, to znamená na místech, kde se toto všechno odehrávalo. Budou před budovou, kterou se v rámci naší iniciativy snažíme zachránit – před řetízkovou šatnou na největším jáchymovském lágru Rovnost.

Jakých gest se tam dočkáme?

Tomáš: Od každého trochu jiné. Například Jirkův velký soupeř a kolega Jindra Valenta, přezdívaný Vlk, otiskl do tubusu tradiční skautské gesto, tři prsty. Máme tam ale i několik živých podání rukou, což je takové naše skryté poselství celého projektu, kdy se snažíme nabídnout ruku mladší generace těm, kteří odcházejí.

Jiří, vy jste prý měli na jednom z těch míst – buď na Rovnosti, nebo Nikolaji – ručně vyrobené rádio. Víte o tom něco? Co by vám udělali, kdyby zjistili, že posloucháte ilegálně rádio?

Jiří: V každém lágru byla korekce, tedy vězení. Buď s vyváděním, nebo bez. Korekce hrozila třeba i jen za to, když jsme nesmekli čapku, kterou jsme nosili na hlavě. Nejhorší byla korekce bez vyvádění. Byli jsme zavření v jedné malé místnosti, celý den jsme museli chodit dokola, žádné sezení, žádný odpočinek. Až večer jsme si mohli lehnout na slamník a přikrýt se dekou. U Nikolaje, který byl postaven na nevhodném místě, jsme ráno vstávali do sněhu, protože nám tam zespodu nafoukal sníh.

Tomáši, co vám říkali lidé o možnostech přežití v lágrech? Jak se to dalo zvládnout?

Tomáš: Z jejich vyprávění vždy rezonuje obrovská síla přátelství. Vybudovali tam něco, čemu říkali vězeňská univerzita – učili se jeden od druhého, předávali si informace, mimo jiné i prostřednictvím tajného skautského rádia, poslouchali Svobodnou Evropu a byli víc informovaní o tehdejší světě než jejich vězňové.

Byla to také víra – že to brzy skončí, že nastane třetí světová válka a že se připojí na stranu Západu, která komunistický režim odzbrojí. To se bohužel nikdy nestalo. Ale přátelství zůstalo a přetrvalo navěky. Myslím, že Jirka je chodícím důkazem toho, že tato komunita je stále silná a tu víru si udržela.

Proč je důležité obnovovat vzpomínky na uran? A jak těžké je vracet se na místa, kde se dělo bezpráví? Poslechněte si celý rozhovor. Poslechněte si celý rozhovor.

autoři: [Lucie Výborná](#) , [opa](#)

<https://youtu.be/gqTgifHyhNo>